

**Zbiór pomocy dydaktycznych
do profilaktycznego programu ekologicznego**

Czy to Smok, czy SmoG?

**dla dzieci przedszkolnych
i uczniów klas pierwszych
szkół podstawowych**

Program opracowany w Przedszkolu nr 43
„ U Krecika Szybownika”
w Bydgoszczy

**Wpis Prezydenta Bydgoszczy
do publikacji dotyczącej programu ekologicznego
„Czy to Smok, czy SmoG?”**

Opracowanie programu i zbioru pomocy dydaktycznych:

Anna Miszewska
Nauczyciel wychowania przedszkolnego
Doradca metodyczny Kujawsko-Pomorskiego Centrum Edukacji Nauczycieli

Wsparcie metodyczne:

Iwona Olejnik
Dyrektor Przedszkola nr 43 „U Krecika Szybownika” w Bydgoszczy
Krystyna Karpińska
Nauczyciel – Konsultant Kujawsko-Pomorskiego Centrum Edukacji Nauczycieli

Dofinansowano:

Fundusze Urzędu Miasta Bydgoszczy – Wydział Zintegrowanego Rozwoju i Środowiska Miasta Bydgoszczy

Patronat honorowy:

Miasto Bydgoszcz
Kujawsko-Pomorski Kurator Oświaty
Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy
Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Bydgoszczy

Korekta: Ligia Podgórska

DTP/Wydawca:

Wydawnictwo Pejzaż

Bydgoszcz, 2020 r.
wydanie II poprawione i uzupełnione
ISBN - 978-83-65819-18-5

Druk: Drukarnia „Argonex”

„Najtrudniej zmienić obyczaje...”, a od nich właśnie najczęściej zależy jakość naszego życia i jego wpływ na otaczającą rzeczywistość. Ogólnie rozumiana ekologia dostarcza nam w tej materii najwięcej przykładów. Walczymy ze smogiem na wielu frontach – jednak tym najważniejszym, na którym zwycięstwo jest najpewniejsze, jest dziedzina wychowania i edukacji najmłodszych pokoleń.

Serdecznie dziękuję wszystkim pedagogom, nauczycielom i rodzicom zaangażowanym w program „Czy to Smok, czy SmoG?” Dobra zabawa i pozytywny przekaz buduje w młodych umysłach najlepsze zwyczaje, utrwala wzorce zachowań, dzięki którym proekologiczne działania w codziennym życiu przestają być uciążliwością, a stają normalnością. Przygotowane do samodzielności „maluchy” przejmą od nas w przyszłości stery odpowiedzialności za miasto, region i naturalne środowisko. Dzięki tak dobrze opracowanym programom i ich zaangażowanym realizatorom – wspomniane stery przekazemy w dobre ręce – ze spokojem o przyszłość naszej zielono-błękitnej planety.

I Scenariusze zajęć

1. Scenariusze zajęć dla przedszkolaków (5-6-latków) i uczniów klas pierwszych szkół podstawowych (7-latków)

Scenariusz zajęć nr 1 Czym oddychamy?

Cel:

- zapoznanie się z właściwościami powietrza.

Pomoce:

- baloniki, suszarka, wiatrak, kartka, bańki mydlane, słomki, brystol do mapki pojęciowej, flamastry, aromaty – zapachy, lusterka,
- emblematy – chmurki (Zał. nr 15).

Formy:

- indywidualna,
- grupowa.

Metody:

- zadaniowa,
- problemowa,
- doświadczeń,
- obserwacji.

Przebieg zajęć

I Część wstępna

1. Zabawy oddechowe
  - wprawianie w ruch powietrzem kartki papieru,
  - dmuchanie strumieniem powietrza na dłoń,
  - ćwiczenia głębokiego wdechu i wydechu.
2. Przedstawienie tematu zajęć.

II Część główna – poznanie właściwości powietrza.

1. Tworzenie mapki pojęć
- prezentacja symboli narysowanych flamastrem przez nauczyciela

- nos
- balon
- oko
- kropla
- palec

(uczniowie klas pierwszych mogą samodzielnie pisać wyrazy pod symbolami).

2. Zabawy badawcze

- Zabawa badawcza (symbol – nos):
  - zatykanie nosa – wniosek: bez powietrza nie ma życia,
  - wąchanie aromatów – powietrze samo w sobie nie ma zapachu.
- Zabawa badawcza (symbol – palec):
  - trzymanie dłoni przy podmuchu wiatraczkiem i suszarką,
  - wniosek: powietrze jest wyczuwalne, jednak nie można go dotknąć.
- Zabawa badawcza, (symbol – oko):
  - dmuchanie przez słomkę od miski z wodą – pojawiają się same bąbelki,
  - wniosek: powietrze jest niewidoczne.
- Zabawa badawcza (symbol – balon):
  - naciskanie balonika,
  - wypuszczanie balonika z ulatniającym się powietrzem,
  - powietrze się spręża i rozpręża, ulatnia się jak gaz.
- Zabawa badawcza (symbol – kropla)
  - chuchanie parą z ust w lusterko
  - wniosek: powietrze się skrapla (zmienia stany skupienia).

III Część końcowa – ewaluacja

1. Podsumowanie zajęć
  - uzupełnianie mapki pojęciowej
  - dzieci wskazują jaką cechę powietrza oznacza dany symbol (uczniowie wyraz),
    - nos – powietrze nie ma zapachu, bez niego nie ma życia,
    - oko – powietrza nie widać,
    - palec – powietrza nie można dotknąć,
    - balonik – powietrze się spręża i rozpręża, jest gazem,
    - kropla – powietrze zmienia stan skupienia.
2. Dokonanie oceny zajęcia przez dzieci poprzez przyklejenie do tablicy chmurki:
  - biała chmurka z wesołą miną oznacza, że zajęcia się podobały,
  - niebieska chmurka z zaciekawioną miną oznacza, że zajęcia były interesujące,
  - czarna chmurka z niezadowoloną miną oznacza, że zajęcia były nudne,
  - szara chmurka z niewyraźną miną oznacza, że zajęcia były niezrozumiałe.

Zabawa wyciszająca

Ćwiczenia głębokiego wdechu i wydechu w pozycji leżącej.

Scenariusz zajęć nr 2

Co to jest smog?

Cel:

- zapoznanie się ze zjawiskiem smogu w mieście i przyczynami jego powstawania.

Pomoce:

- opowiadanie „Mój bohater smok” (Zał. nr 1),
- ilustracja smogu (Zał. nr 6),
- obrazek smoka „Ziejka” (Zał. nr 7),
- obrazek smoka „Dymka” (Zał. nr 8),
- emblematy chmurki (Zał. nr 15),
- przybory papiernicze, węgiel do rysowania, farby akwarelowe, pastele.

Metody:

- słowna (opowiadanie, rozmowa),
- oglądowa (pokaz ilustracji i obrazków tematycznych),
- problemowa (burza mózgów),
- zadań stawianych do wykonania.

Formy:

- zbiorowa,
- indywidualna.

I Część wstępna

Wprowadzenie dzieci do tematu. Prezentacja opowiadania pt. „Mój bohater smok” (Zał. nr 1).

II Część główna

1. Rozmowa na temat opowiadania – prezentacja sylwet smoków przez nauczyciela:
  - antysmogowego smoka o imieniu „Ziejek” (Zał. nr 7),
  - smogowego smoka o imieniu „Dymek” (Zał. nr 8).

Poznanie pozytywnego bohatera, smoka Ziejka – przewodnika po świecie ekologii i znawcy problemów zanieczyszczeń powietrza.

2. Próba poznania samego zjawiska smogu (dalsza rozmowa na temat opowiadania „Mój bohater smok” (Zał. nr 1)
  - Burza mózgów nt. Co to jest smog i jak powstaje?
    - w oparciu o ilustrację (Zał. nr 6).
3. „Smoki” – zabawa ruchowa.

Na zmianę dynamiki w muzyce (melodię wybiera nauczyciel), dzieci tańczą naprzemiennie:

  - taniec smoka Dymka przy muzyce energicznej,
  - taniec smoka Ziejka przy muzyce łagodnej.

Wykonanie przez dzieci prac plastycznych – obrazka na temat zjawiska miejskiego smogu (wykorzystanie węgla do rysowania, pastel i farb).

III Część końcowa - ewaluacja

1. Podsumowanie zajęć:
  - rozmowa utrwalająca zdobyte informacje,
  - zwrócenie uwagi na przyczyny powstawania smogu (spaliny, dymy, opary),
  - oglądanie prac plastycznych dzieci.
2. Dokonanie oceny zajęcia przez dzieci poprzez przyklejenie do tablicy chmurki:
  - biała chmurka z wesołą miną oznacza, że zajęcia się podobały,
  - niebieska chmurka z zacięzioną miną oznacza, że zajęcia były interesujące,
  - czarna chmurka z niezadowoloną miną oznacza, że zajęcia były nudne,
  - szara chmurka z niewyraźną miną oznacza, że zajęcia były niezrozumiałe.

Scenariusz zajęć nr 3

Smog jest trujący! - zagrożenia dymem smogowym dla zdrowia człowieka

Cele:

- zrozumienie zagrożeń i skutków wynikających z powstałego zjawiska smogowego,
- poznanie podstawowej budowy i funkcji układu oddechowego,
- śpiewanie piosenki – zapamiętanie pierwszej zwrotki i refrenu.

Pomoce:

- piosenka o smoku Ziejku – tekst, zapis nutowy (Załącznik nr 3, 4),
- obrazek poglądowy układu oddechowego (Załącznik nr 9),
- plakat antysmogowy (Załącznik nr 10),
- emblematy chmurki (Załącznik nr 15).

Metody:

- słowna (opowiadanie, rozmowa),
- oglądowa (pokaz ilustracji i obrazków tematycznych),
- zadań stawianych do wykonania.

Formy:

- indywidualna,
- grupowa i zespołowa.

I Część wstępna

1. Zaproszenie gościa – lekarza internistę, pediatrę, alergologa, pulmonologa,
  - przedstawienie dzieciom celu wizyty.

II Część główna

1. Rozmowa z gościem na temat wyglądu i działania układu oddechowego i zachorowań wynikających z przebywania na dworze w czasie smogu (Załącznik nr 9).
2. Poznanie nowych pojęć:
  - nazw i symboli trujących gazów (PM10, PM2.5), które niepostrzeżenie dostają się do organizmu (Załącznik nr 10),
  - objawów chorobowych w oparciu o ilustrację poglądową, np. kaszel, katar, alergologia, ból głowy (Załącznik nr 9).
3. Podziękowanie gościowi za wizytę – wręczenie laurki wcześniej przygotowanej przez dzieci.
4. Zabawa ruchowa: „Części ciała”. Dzieci maszerują w rytm bębienka. Na polecenie nauczyciela zatrzymują się i wskazują wybraną część ciała (*Moje oko, moja ręka, mój nos*, itp.).

5. Śpiewanie piosenki o smoku Ziejku (Zał. nr 3 i 4) – zapoznanie się ze słowami i melodią.

III Część końcowa - ewaluacja

1. Podsumowanie zajęć – rozmowa przypominająca o skutkach szkodliwości smogu.
2. Dokonanie oceny zajęcia przez dzieci poprzez przyklejenie do tablicy chmurki:
  - biała chmurka z wesołą miną oznacza, że zajęcia się podobały,
  - niebieska chmurka z zaciekawioną miną oznacza, że zajęcia były interesujące,
  - czarna chmurka z niezadowoloną miną oznacza, że zajęcia były nudne,
  - szara chmurka z niewyraźną miną oznacza, że zajęcia były niezrozumiałe.

Scenariusz zajęć nr 4

Pogromcy smogu

Pogromcy smogu - sposoby zapobiegania powstawania w miastach zjawiska smogowego

Cele:

- zdobycie wiedzy dotyczącej sposobów zapobiegania zjawiska smogowego,
- poznanie nowoczesnych, ekologicznych rozwiązań energetycznych:
  - zapoznanie się z nowoczesnymi metodami ogrzewania domów,
  - wskazanie pojazdów, które nie zanieczyszczają powietrza,
- budzenie myślenia kreatywnego i zmysłu konstruktorskiego oraz współdziałania w zespole.

Pomoce:

- wiersz „Apel do smogowiczów” (Zał. nr 2),
- ilustracja – odnawialne źródła energii (Zał. nr 11),
- obrazek porównawczy – pojazdy (Zał. nr 12),
- obrazek porównawczy – domy (Zał. nr 13),
- emblematy chmurki (Zał. nr 15),
- klocki o różnych kształtach i łączeniach (dla przedszkolaków),
- kartony, pudełka, brystol (dla uczniów).

Metody:

- słowna (opowiadanie, rozmowa),
- oglądowa (pokaz ilustracji i obrazków tematycznych),
- zadań stawianych do wykonania.

Formy:

- indywidualna,
- grupowa,
- zespołowa.

I Część wstępna

1. Prezentacja wiersza „Apel do smogowiczów” (Zał. nr 2),
  - rozmowa na temat treści wiersza,
  - wypowiedzi dzieci,
  - próba odpowiedzi na pytanie:
    - jak można zapobiegać zjawisku powstawania smogu?

II Część główna

1. Pokaz obrazków porównawczych połączony z rozmową.
  - ilustracja ekologicznych źródeł energii odnawialnej (Zał. nr 11),
  - obrazek pojazdów ekologicznych i tradycyjnych (Zał. nr 12),
  - obrazek domu energooszczędnego i standardowego z kominem (Zał. nr 13).

Dzieci poznają źródła energii odnawialnej (kolektory słoneczne, wiatraki elektryczne, elektrownie wodne i pojazdy napędzane prądem).

2. Ekologiczne budowle

- konstruowanie i tworzenie z różnorodnych klocków ekologicznego miasta (budowli, pojazdów) w oparciu o pokaz ilustracji – dzieci przedszkolne,
- konstruowanie i tworzenie ekologicznego miasta (budowli, pojazdów) z kartonów, pudeł, brystolu w oparciu o pokaz ilustracji – uczniowie klas pierwszych.

III Część końcowa - ewaluacja

1. Podsumowanie zajęć
  - - zwiedzanie wystawy „ekologicznego miasta”,
  - - prezentacja przez dzieci zrealizowanych pomysłów konstruktorskich,
  - - rozmowa utrwalającą zdobytą wiedzę.
2. Dokonanie oceny zajęcia przez dzieci poprzez przyklepnięcie do tablicy chmurki:
  - biała chmurka z wesołą miną oznacza, że zajęcia się podobały,
  - niebieska chmurka z zacięzioną miną oznacza, że zajęcia były interesujące,
  - czarna chmurka z niezadowoloną miną oznacza, że zajęcia były nudne,
  - szara chmurka z niewyraźną miną oznacza, że zajęcia były niezrozumiałe.

Zabawa wyciszająca

Przekazywanie energii za pomocą świecącego przedmiotu, (może to być latarka, zabawka z lampką, piłka migocząca itp.).
Dzieci stoją w kole i z rąk do rąk przekazują sobie światełko.

Scenariusz nr 5

Na alarm smogowy!

Cele:

- kształtowanie prawidłowych zachowań w razie alarmu smogowego, przestrzeganie zasad „antysmogowicza” – właściwe reagowanie na zagrożenie smogiem,
- utrwalenie zdobytej wiedzy i umiejętności z na temat smogu.

Pomoce:

- piosenka o smoku Ziejku wraz z zapisem nutowym (Załącznik nr 3 i 4),
- porady smoka Ziejka (Załącznik nr 5),
- zasady „antysmogowicza” – piktogramy (Załącznik nr 14),
- emblematy chmurki (Załącznik nr 15),
- maska z filtrem HEPA,
- obrazek smoka Ziejka (Załącznik nr 7),
- list od smoka Ziejka,
- kartki z bloku technicznego,
- sznurek,
- pisaki, kredki.

Metody:

- słowna (opowiadanie, rozmowa),
- oglądowa (pokaz ilustracji i obrazków tematycznych),
- zadań stawianych do wykonania.

Formy:

- indywidualna,
- grupowa.

I Część wstępna

1. Odczytanie listu od smoka Ziejka (napisanego przez nauczyciela).

Treść listu:

„Drogi Dzieci dziękuję Wam za wspaniale spędzony czas.
Cieszę się, że już wszystko wiecie o smogu.

Przygotowałem dla Was niespodzianki:

- maskę antysmogową w prezencie,
- porady antysmogowicza, które możecie przekazać rodzicom,
- obrazkowe zasady, jak się zachować w czasie alarmu smogowego,
- oraz miniquiz z pytaniami sprawdzającymi Wasze wiadomości o smogu.

Nie zapomnijcie na koniec zaśpiewać dla mnie piosenki.

Pozdrawiam – Wasz przyjaciel Ziejek”

II Część główna

1. Prezentacja maski z filtrem HEPA
  - wyjaśnienie pojęcia filtrów,
  - rozmowa na temat ważności użytkowania maski w czasie smogu, (opis przed jakimi gazami chroni maska)

- instruktaż sposobu użytkowania, (wiązanie, jeden użytkownik, wymiana filtra itp.),
  - możliwość obejrzenia maski.
2. Zasady i porady antysmogowicza (Załącznik nr 5 i 14)
- zapamiętanie i utrwalenie właściwych zachowań chroniących człowieka przed smogiem.

Załącznik nr 14

3. Zabawa ruchowa – jaki to piktogram?
 Nauczyciel rozkłada piktogramy w różnych miejscach w sali.
 Dzieci podskakują do żywej, rytmicznej muzyki, gdy muzyka ucichnie nauczyciel pokazuje swój piktogram, a dzieci siadają tam, gdzie leży właściwy obrazek.

III Ewaluacja

1. Podsumowanie zajęć
- miniquiz wiedzy o smogu.

Dzieci odpowiadają na pytania, np.:

- Podaj przyczyny powstawania smogu?
- Jak jest zbudowany układ oddechowy?
- Co ważnego zawiera maska przeciwsmogowa?
- Jakie znasz ekologiczne źródła energii?

(Uczniowie klas pierwszych mogą mieć przygotowany quiz w formie minitestu pisemno-obrazkowego opracowanego według pomysłu nauczyciela).

Dzieci, które uzyskały najwięcej punktów otrzymują obrazki smoka Ziejka.

2. Dokonanie oceny zajęcia przez dzieci poprzez przyklejenie do tablicy chmurki:
- biała chmurka z wesołą miną oznacza, że zajęcia się podobały,
  - niebieska chmurka z zaciekawioną miną oznacza, że zajęcia były interesujące,
  - czarna chmurka z niezadowoloną miną oznacza, że zajęcia były nudne,
  - szara chmurka z niewyraźną miną oznacza, że zajęcia były niezrozumiałe.
3. Zaśpiewanie piosenki „O smoku Ziejku”
 (utrwalenie słów i melodii).
4. Podziękowanie Ziejkowi za wspólną zabawę okrzykiem:
 „Na cześć smoka Ziejka – hip, hip, hurra!”

2. Scenariusze zajęć otwartych – propozycje

Scenariusz zajęcia otwartego dla rodziców - inscenizacja pt. „Strażnicy czystego powietrza”

Cele:

- kształtowanie postaw proekologicznych dotyczących dbałości o czystość powietrza,
- prezentowanie przez dzieci umiejętności artystycznych na forum środowiska przedszkolnego/szkolnego,
- integracja z rodziną.

Pomoce:

- emblematy smoka Ziejka i Dymka,
- przybory papiernicze,
- duże arkusze białego brystolu,
- sztalugi do zawieszenia plakatów,
- podkłady muzyczne, odtwarzacz CD,
- kostiumy (smoki, kierowca, dozorca, strażak, policjant, kominiarz, kucharz, biznesmen, mama, tata, dziecko, stroje i rekwizyty do tańca smogowego),
- scenografia miasta z kartonów i nieużytków (wcześniej wykonana przez dzieci).

Metody:

- zadań stawianych do wykonania
- dramowe – odgrywanie ról

Formy: inscenizacja grupowa

I Wstęp – wprowadzenie

- Powitanie gości przez delegację dzieci
– przedstawienie rodzicom przebiegu spotkania

II Część główna – inscenizacja w wykonaniu dzieci pt. „Strażnicy Czystego Powietrza”

1. Odgłosy ulicy miasta. Dzieci poruszają się spiesząc w odrębnych kierunkach, są przebrane za przechodniów, a także za osoby o różnych profesjach: (kierowca, dozorca, strażak, policjant, kominiarz, kucharz, biznesmen). Każdy wykonuje jakieś zadanie, gdzieś się spieszy.
Nagle przez megafon słychać komunikat:
„Uwaga! W mieście panuje smog. Stacja pomiarowa pokazuje duże stężenie zanieczyszczeń powietrza. Proszę nie wychodzić z domów i nie otwierać okien. Kto jest na dworze, niech założy maskę ochronną”. Dzieci, mieszkańcy miasta, opuszczają scenę.
2. Wkracza „smog” (dzieci obrazują zjawisko ruchem scenicznym). Grupa prezentuje smogowy taniec do muzyki dynamicznej. Następnie tancerze pozostają na scenie – przybywają kolejne dzieci – mieszkańcy miast.

3. Prezentacja wybranej przez nauczyciela piosenki ekologicznej.
4. Wejście smoka Dymka – muzyka żywa (dziecko w stroju smoka tańczy do muzyki).
Monolog smoka Dymka.
„Lubię dymek, lubię ogień, śwadek i spaliny,
Smog to moje drugie imię, chłopcy i dziewczyny.
Niech dorośli niszczą ziemię, psują środowisko,
Ja pochłonę swoją paszczą całe śmieciowisko!
Będę jadł, będę jadł i nic nie zostanie.
Zjem calutki świat, mniam, mniam tak się stanie!”
5. Wejście smoka Ziejka – odgłosy natury (muzyka łagodna), (dziecko w stroju smoka tańczy do muzyki).
Monolog Smoka Ziejka
„Jestem smokiem Ziejkiem i wytwarzam tlen,
Dbam o środowisko – tak, nauczę cię!
Żaden smok czy smog, nie zniszczy planów mych,
Oczyszczając powietrze będziesz z nami w mig!”
6. Dialog smoków
Smok Ziejek
Jeśli lubisz dymek – jest dla ciebie praca,
Będziesz kominiarzem i to się opłaca.
Najesz się do syta dymu – mniam, mniam, mniam,
Będziesz miał przyjaciół nie zostaniesz sam”.
Smok Dymek
„To umowa stoi będziemy współpracować
Czy już mogę smogiem się dziś poczęstować?”
Smok Ziejek
„Jedz do woli, smakuj śmiało, żeby nic tu nie zostało.
A wy, dorośli, pamiętajcie że smoki są dla dzieci.
Dbajcie o stan środowiska i nie palcie byle śmieci!”
7. Prezentacja wiersza przez dzieci „Apel do smogowiczów” (z podziałem na role).
8. Finałowa prezentacja piosenki „O smoku Ziejku” – koniec przedstawienia.

III Podsumowanie zajęć – ewaluacja

1. Zajęcie plastyczne z rodzicami – wykonanie wspólnego plakatu „Stop-Smog” (zastosowanie różnorodnych technik plastycznych).
2. Wspólne uporządkowanie miejsc pracy, przygotowanie wystawy – prezentacja plakatów ekologicznych, (wypowiedzi rodziców i dzieci na temat swoich prac).
3. Dokonanie oceny zajęcia przez rodziny poprzez:
  - przyczepienie do tablicy sylwety smoka Ziejka pod napisem:
podobało mi się,
  - przyczepienie do tablicy sylwety smoka Dymka pod napisem
nie podobało mi się,
(inne spostrzeżenia można wypisać z rodzicem na tablicy).
4. Podziękowanie gościom za wspólnie spędzony czas.

Scenariusz zajęcia otwartego - miejski konkurs wiedzy pt. „Co wiem o smogu?”

Cel główny spotkania:

- uwrażliwienie dzieci na potrzebę dbania o czyste powietrze, jednego z ważnych czynników dbania o przyrodę,
- utrwalenie wiadomości o zjawisku powstawania smogu,
- integracja z innymi dziećmi z okolicznych przedszkoli i szkół.

Cele szczegółowe: dziecko

- wskaże na obrazkach przyczyny powstawania smogu, rozróżni zachowania prawidłowe od nieprawidłowych,
- wyszuka obrazki prezentujące zasady zachowania się podczas alarmu smogowego,
- wymieni ekologiczne rozwiązania pozyskiwania energii redukujące emisję spalin,
- wskaże środki lokomocji przyjazne środowisku,
- wymieni skutki negatywnych oddziaływań zjawiska smogowego na zdrowie człowieka,
- wybierze spośród śmieci te, które są najbardziej szkodliwe dla środowiska podczas ich spalania.

Metody: słowna – objaśnienia zadań stawianych do wykonania

Forma: zespołowa, grupowa

Pomoce:

- koszulki kolorowe z logo dla gospodarzy,
- sprzęt nagłaśniający,
- płyty z podkładami muzycznymi do zabaw ruchowych,
- puzzle dużego formatu,
- medale z wizerunkiem smoka Ziejka,
- dyplomy, napisy,
- kolorowe obręcze, kosze, szarfy, baloniki,
- ilustracje poglądowe,
- symbole ekologiczne,
- zestawy pytań do quizu,
- brystol, kleje, koperty,
- torby ekologiczne,
- ponumerowane puszki kolorowe z zestawami pytań,
- śmieci przygotowane przez nauczyciela do zajęć,
- wizytówki, nagrody – drzewa do sadzenia w ogrodach przedszkolnych,
- minikosze z zawartością drobnych upominków dla każdego dziecka i dla grupy.

I Wstęp - wprowadzenie do tematu.

- Przywitanie się.
- Prezentacja piosenki przez gospodarzy „O smoku Ziejku”
- Prezentacja drużyn (okrzyk).
- Przedstawienie składu Jury.
- Zaproszenie do konkurencji.

II Część główna - zadania konkursowe.

Z grup uczestniczących w spotkaniu do każdego zadania będą wybierane 3 drużyny, najczęściej po pięćoro dzieci. Najlepiej, żeby w każdej konkurencji brały udział inne dzieci.

Zadanie 1

Śmieci

Wyszukaj śmieci, które są najbardziej szkodliwe podczas spalania.

Do konkurencji wybrane zostaną 3 drużyny pięcioosobowe. Każda drużyna podzielona zostanie wg kolorów szarf. Na dywanie rozsypane będą różne śmieci (plastikowe butelki i pudełka, drewno, węgiel, gumowy kalosz, papier, ogryzek itp.), po jednym zbiorze dla każdego zespołu. Zadaniem dzieci jest wybranie najbardziej szkodliwych odpadów i wrzucenie ich do kosza. Wygra ta drużyna, która prawidłowo i najszybciej umieści w pojemniku właściwe śmieci.

Zadanie 2

Balonik

Dzieci stoją w kole, w rytm muzyki przekazują sobie czerwony balonik z brudnym powietrzem, z ręki do ręki. Gdy muzyka ucichnie, dziecko, które w danej chwili trzyma czerwony balonik, musi wymienić go na balon niebieski, z czystym powietrzem, leżący na środku sali.

Zadanie 3

Prawidłowo - nieprawidłowo

Do konkurencji, jak poprzednio, zostaną wybrane 3 drużyny pięcioosobowe. Każdy zespół otrzyma ilustracje dotyczące właściwego lub niewłaściwego zachowania się ludzi dorosłych względem środowiska. Zadaniem dzieci będzie prawidłowe posegregowanie zdjęć. Wygra ta drużyna, która najszybciej i trafnie ułoży ilustracje pod odpowiednim symbolem;

symbole:

- uśmiechnięta chmurka
- niezadowolona chmurka.

Zadanie 4

Układanka

Do konkurencji, jak poprzednio, zostaną wybrane 3 drużyny pięcioosobowe. Każdy zespół otrzyma układankę z ilustracją związaną z zanieczyszczeniami powietrza. Wygra ta drużyna, która najszybciej ułoży puzzle i odgadnie, co jest przedstawione na obrazku (elektrownia wodna, wiatrowa, kolektory słoneczne).

Zadanie 5

Quiz

Do konkurencji wybrane zostaną ponownie 3 drużyny, tym razem trzyosobowe. Kapitanowie zespołów będą kolejno odpowiadać na pytania (po 3 pytania dla zespołu).

Proponowane pytania (przykłady)

1. Co to jest smog?
2. Podaj przyczyny powstawania smogu.
3. Na czym polega praca kominiarza?
4. Podaj skutki szkodliwości smogu?
5. Wymień ekologiczne źródła energii.
6. Podaj pojazdy ekologiczne dla środowiska.
7. Podaj nazwę organu, który jest częścią układu oddechowego?
8. Co powinna zawierać maska antysmogowa?
9. Jakie właściwości ma powietrze?

Zadanie 6

Piktogramy

Do konkurencji wybrane zostaną 3 drużyny pięcioosobowe. Zespoły mają za zadanie odnaleźć, spośród różnych niezwiązanych z ekologią obrazków, piktogramy oznaczające zasady zachowania się w czasie alarmu smogowego. (Naklejanie elementów na brystol). Wygra ta drużyna, która bezbłędnie i najszybciej wykona to zadanie. Wszystkie dzieci odczytują wspólnie zasady postępowania w razie alarmu smogowego. Jest to konkurencja podsumowująca spotkanie.

Zadanie 7

Idzie smog

Zabawa ruchowa z korowodem. Dzieci do muzyki maszerują jeden za drugim naśladowując zachowanie „snującego się dymu”

III Zakończenie

Ogłoszenie wyników, wręczenie dyplomów i upominków.
Zaproszenie gości do oglądania kącika ekologicznego pt. „Stop-Smog”.

II Ankiety**1. Ankieta dla rodziców**

Kwestionariusz ankiety został opracowany w celu uzyskania od rodziców informacji na temat realizacji profilaktycznego programu ekologicznego pt. „Czy to SmoK, czy SmoG?” dla dzieci przedszkolnych i uczniów klas pierwszych szkół podstawowych.

1. Czy według Pani/Pana opinii proponowane zajęcia w wyżej wymienionym programie są potrzebne dla dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym?
  - a) tak
  - b) nie
  - c) częściowo
2. Czy uważa Pani/Pan, że program wzbudzi zainteresowania przyrodniczo-ekologiczne u dzieci?
  - a) tak
  - b) nie
  - c) częściowo
3. Jaką formę zaangażowania, w wyżej wymieniony program ekologiczny, mogła by Pani/Pan zaoferować dzieciom w placówce?
  - aktywny udział w zajęciu otwartym,
  - organizowanie zabaw i innych aktywności zgodnie z tematyką programu,
  - zorganizowanie spotkania z ciekawymi osobami,
  - pomoc w imprezach środowiskowych,
  - udział w rodzinnych konkursach,
  - pozyskiwanie sponsorów,
  - inne, jakie .....
4. Dodatkowe uwagi .....

2. Ankieta dla nauczycieli

Kwestionariusz ankiety został opracowany w celu uzyskania informacji od nauczycieli na temat realizowanego w placówce profilaktycznego programu ekologicznego pt. „Czy to SmoK, czy SmoG?” dla dzieci przedszkolnych i uczniów klas pierwszych szkół podstawowych.

1. Czy według Pani/Pana opinii proponowane i realizowane zajęcia w wyżej wymienionym programie są adekwatne do wieku i możliwości rozwojowych dzieci w wieku 5–7-lat?
  - a) tak
  - b) nie
  - c) częściowo
2. Czy program jest dla Pani/Pana bogaty w treści programowe, a propozycje form zajęć są ciekawe?
  - a) tak
  - b) nie
  - c) częściowo
3. Czy program jest dla Pani/Pana czytelny w odbiorze i czy zajęcia realizowało się bez komplikacji?
  - a) tak
  - b) nie
  - c) częściowo
4. Prosimy o podanie propozycji wzbogacenia programu (formy, treści, pomoce dydaktyczne), jeśli takie pomysły Pan/Pani posiada?

.....

.....
5. Czy zamieszczone w programie pomoce i materiały dydaktyczne: wiersze, piosenki, opowiadania, inscenizacje, obrazki, ilustracje były dla dzieci atrakcyjne i czytelne w odbiorze?
  - a) tak
  - b) nie
  - c) częściowo
6. Czy zajęcia i inne formy realizacji programu podobały się Pani/Panu?
  - a) tak
  - b) nie
  - c) częściowoJeśli tak, to prosimy podać konkretne przykłady .....

.....

Jeśli nie, to również prosimy podać konkretne przykłady .....

.....
7. Inne spostrzeżenia .....

III Materiały literacko-muzyczne i obrazkowe do scenariuszy zajęć - ZAŁĄCZNIKI

ZAŁĄCZNIK NR 1

Anna Miszewska

„Mój bohater smok” - opowiadanie

Dawno, dawno temu, żyli sobie ludzie, którzy wierzyli w prawdziwe smoki. Dzisiaj nikt już w te smoki nie wierzy, oprócz małej Zuzi. Dziewczynka mieszka nad rzeką, na osiedlu pełnym kolorowych domków i bloków z niezliczonymi placami zabaw. Pewnego dnia rano, stojąc przed klatką schodową, zauważyła ciemną mgłę nad budynkami – spytała wówczas tatusia:

- Tato, czy to co widzę, to jest poranna mgła? Tata spojrzał w dal i odpowiedział:
- Córciu, chyba tak.
- To dlaczego unosi się tylko nad domkami i naszymi blokami? – Zuza ponownie spytała.
- Nie wiem, córciu – odpowiedział tato.
- Dlaczego ta mgła jest taka szara i brudnawa? Mgły są ładniejsze prawda tato? – stwierdziła dziewczynka.
- Córciu, także jestem zdziwiony – odrzekł.
- Tatusiu, tatusiu, a dlaczego od samego ranka czuję taki brzydki zapach na dworze? – mówiąc o tym, dziewczynka zakasłała.
- Cóрко, nie zdążymy na zajęcia, wsiadaj do auta, jedziemy – pospiesznie odparł tato.
- Tato ja nigdzie nie jadę. Już wiem, już wiem – pisnęła.
- Po osiedlu na pewno grasuje smok, wielki smok, który dymi i strasznie sapie. To musi być jakiś dziwny smok, który zamiast ognia zionie cuchnącym dymem! A feeee...! – krzyknęła Zuza.
- Chcę się z nim spotkać i nazwę go „Dymek Swądek”
- Kogo? – spytał tato,
- No tego smoka, Dymka, tatusiu, proszę! – nalegała dziewczynka. Tata wsiadł do samochodu i zaproponował córce, czym prędzej to samo. Zuzia usiadła i zapięła się w foteliku, a tato włączył samochodowe radio. Oboje usłyszeli komunikat, który brzmiał:
„Szanowni słuchacze, w mieście panuje smog. Proszę nie wychodzić z domów i nie otwierać okien. Kto jest na dworze, niech założy maskę ochronną”. Zuza słysząc te słowa podniosła ton głosu i wyraźnie oznajmiła:
- Tato, a widzisz, mówiłam tobie, że w mieście grasuje smok i to nie byle jaki! Tato zatrzymał samochód, zaśmiał się, a zarazem posmutniał.
- Cóрко, wyjaśnię tobie – rzekł.

To nie żadna mgła ani dymiący smok, to po prostu smog. Jest to zjawisko zanieczyszczenia powietrza, które zarówno występuje w centrum miast jak i na osiedlach, gdzie stoją kamienice i domki z kominami. Do tego smogu doprowadzili ludzie paląc niewłaściwy opał, w celu ogrzania swoich domów. To ludzie, którzy jeżdżą codziennie autami i trują paliwem środowisko. Czynią to również nawet zwykli palacze papierosów. Zuza zmarkotniała i odpowiedziała:

- Szkoda tatusiu, o wiele bardziej cieszyłabym się z widoku prawdziwego smoka, takiego jak z bajek albo jeszcze fajniejszego.
- A może spotkasz jednak tego smoka, Dymka, którego tak wspaniale przed chwilą wymyśliłaś? – wtrącił tato. –
- Nie, już nie! – odburknęła Zuza.
- Mój nowy bohater też będzie smokiem, ale tym razem – miłym, pachnącym i niebiesciutkim, jak bezchmurne niebo. Nazwę go Ziejek Błękitek – strażnik czystego powietrza!

Inscenizacja – „Strażnicy czystego powietrza”

ZAŁĄCZNIK NR 2

1. Odgłosy ulicy miasta. Dzieci poruszają się spiesząc w odrębnych kierunkach, są przebrane za przechodniów, a także za osoby o różnych profesjach: kierowca, dozorca, strażak, policjant, kominiarz, kucharz, biznesmen. Każdy wykonuje jakieś zadanie, gdzieś się spieszy.
Nagle przez megafon słychać komunikat:
„Uwaga! W mieście panuje smog. Stacja pomiarowa pokazuje duże stężenie zanieczyszczeń powietrza. Proszę nie wychodzić z domów i nie otwierać okien. Kto jest na dworze, niech założy maskę ochronną”. Dzieci, mieszkańcy miasta, opuszczają scenę.
2. Wkracza „smog” (dzieci obrazują zjawisko ruchem scenicznym). Grupa prezentuje smogowy taniec do muzyki dynamicznej. Następnie tancerze pozostają na scenie – przybywają kolejne dzieci – mieszkańcy miast.
3. Prezentacja wybranej przez nauczyciela piosenki ekologicznej.
4. Wejście smoka Dymka – muzyka żywa (dziecko w stroju smoka tańczy do muzyki).
Monolog smoka Dymka.
„Lubię dymek, lubię ogień, śwadek i spaliny,
Smog to moje drugie imię, chłopcy i dziewczyny.
Niech dorośli niszczą ziemię, psują środowisko,
Ja pochłonę swoją paszczą całe śmieciowisko!
Będę jadł, będę jadł i nic nie zostanie.
Zjem calutki świat, mniem, mniem, tak się stanie!”
5. Wejście smoka Ziejka – odgłosy natury (muzyka łagodna),
(dziecko w stroju smoka tańczy do muzyki).
Monolog smoka Ziejka
„Jestem smokiem Ziejkiem i wytwarzam tlen,
Dbam o środowisko – tak, nauczę cię!
Żaden smok czy smog, nie zniszczy planów mych,
Oczyszczając powietrze będziesz z nami w mig.
6. Dialog smoków
Smok Ziejek
Jeśli lubisz dymek – jest dla ciebie praca.
Będziesz kominiarzem i to się opłaca.
Najesz się do syta dymu – mniem, mniem, mniem.
Będziesz miał przyjaciół nie zostaniesz sam”.
Smok Dymek
„To umowa stoi, będziemy współpracować
Czy już mogę smogiem się dziś poczęstować?”.
Smok Ziejek
„Jedź do woli, smakuj śmiało, żeby nic tu nie zostało.
A wy, dorośli, pamiętajcie że smoki są dla dzieci.
Dbajcie o stan środowiska i nie palcie byle śmieci!”
7. Prezentacja wiersza przez dzieci „Apel do smogowiczów” (z podziałem na role).
8. Finałowa prezentacja piosenki „O smoku Ziejku” – koniec przedstawienia.

Wiersz pt. „Apel do smogowiczów”

*To jest wierszyk o zjawisku,
co trującym zwie się smogiem.
Możesz spotkać go w swym mieście,
koło domu, tuż za rogiem.*

*SMOG pojawia się, gdy palisz
w piecu każdy rodzaj śmieci.
Spalinami od pojazdów
trujesz swoje, małe dzieci!*

*HEJ, CZŁOWIEKU!
BĄDŹ ROZSĄDNY!*

*Więcej chadzaj na spacer, y,
nie pal w piecu byle czego,
wsiadaj częściej na rowery.*

*Gdy wysłuchasz mnie, małego,
to zrozumiesz to i owo.
Matkę Ziemię i jej dzieci,
która woła, życie zdrowo!*

ZAŁĄCZNIK NR 3

PIOSENKA O SMOKU ZIEJKU

1 zw.

Czy to mgła,
czy to mgła,
czy ziejący smok,
który zamiast ognia,
puszcza pary smog.

Ref.

Och, och, och, czy to jest smok, czy smog?
Och, och, och, czy to jest smok, czy smog?

2 zw.

To smok Ziejek,
to smok Ziejek,
on kocha czysty tlen,
zamiast ogniem,
to powietrzem,
zieje - ja to wiem.

Ref.

Och, och, och, czy to jest smok, czy smog?
Och, och, och, czy to jest smok, czy smog?

3 zw.

Smoku Ziejku,
smoku Ziejku,
przełoń smog i już,
dmuchniesz tu,
i dmuchniesz tam,
będzie świeżo nam.

Ref.

Och, och, och, czy to jest smok, czy smog?
Och, och, och, czy to jest smok, czy smog?

Rytmizacja tekstu mówionego

Świeży oddech złap,
w lesie pobaw się,
dbaj o czysty tlen,
nie poddawaj się!

ZAŁĄCZNIK NR 4

ZAŁĄCZNIK NR 4 ZAPIS NUTOWY PIOSENKI O SMOKU ZIEJKU

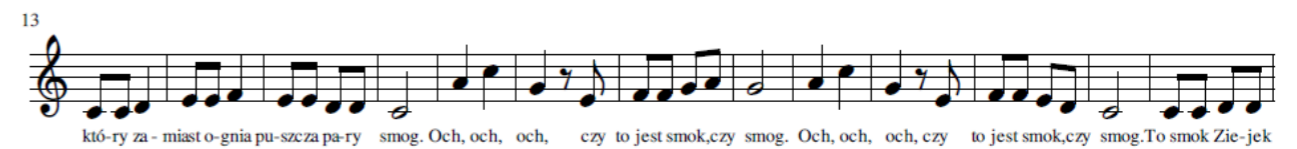
PIOSENKA O SMOKU ZIEJKU

muz.sl. Anna Miszewska

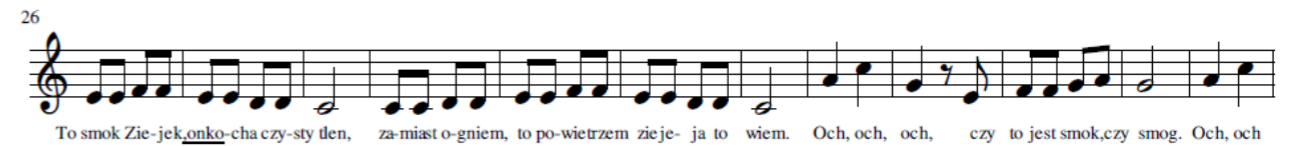

wstęp.ref.

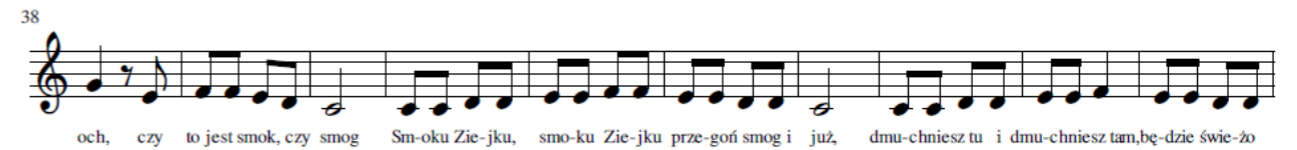
Czy, to mgła, czy, to mgła, czy zie-ja- cy smok,

któ-ry za - miast o- gnia pu- szcza pa- ry smog. Och, och, och, czy to jest smok, czy smog. Och, och, och, czy to jest smok, czy smog. To smok Zie- jek

To smok Zie- jek, onko- cha czy- sty tlen, za- miast o- gniem, to po- wietrzem zie- ja to wiem. Och, och, och, czy to jest smok, czy smog. Och, och

och, czy to jest smok, czy smog Sm-oku Zie- jku, smo-ku Zie- jku prze- goń smog i już, dmu- chniesz tu i dmu- chniesz tam, bę- dzie świe- żo

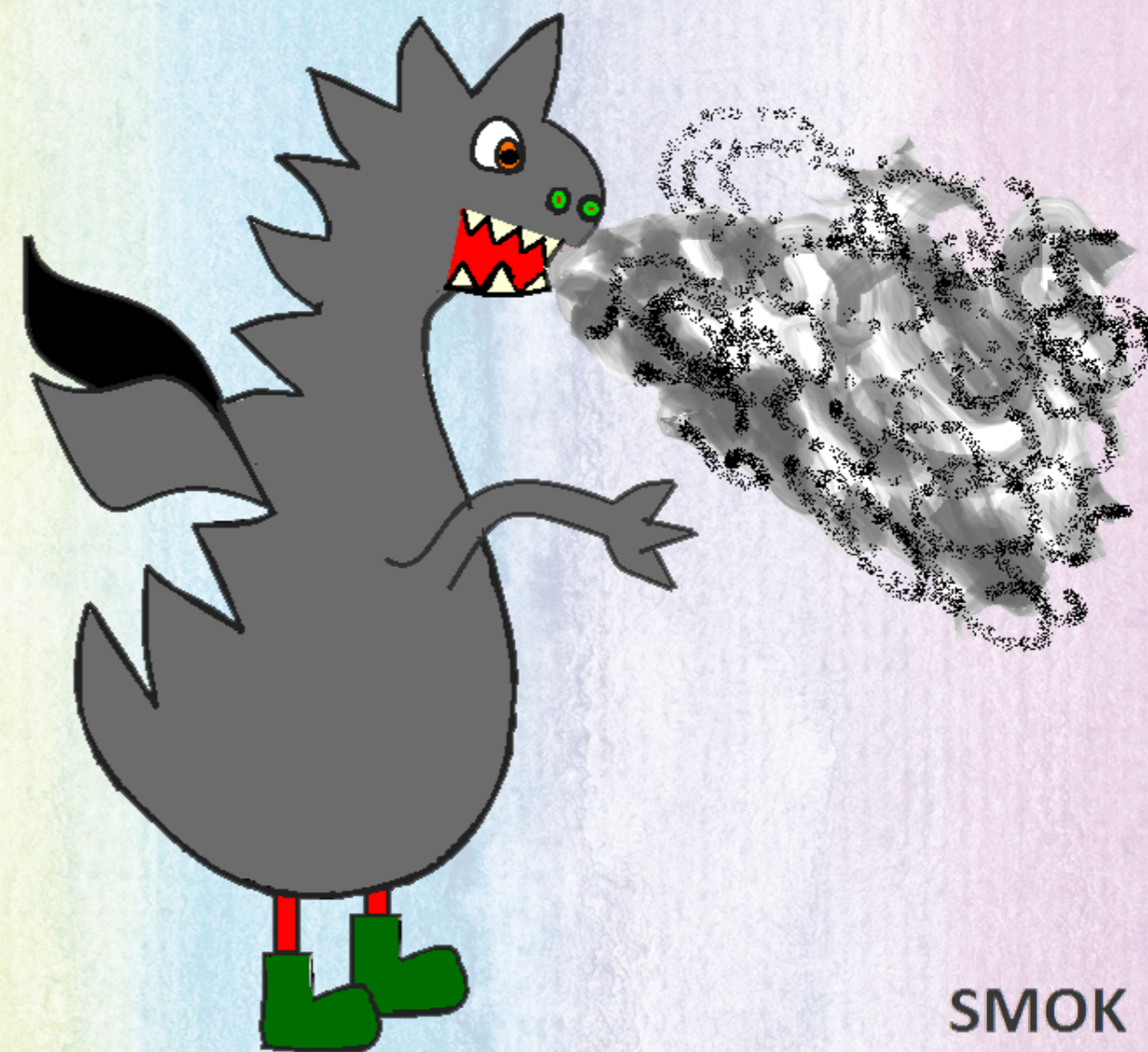
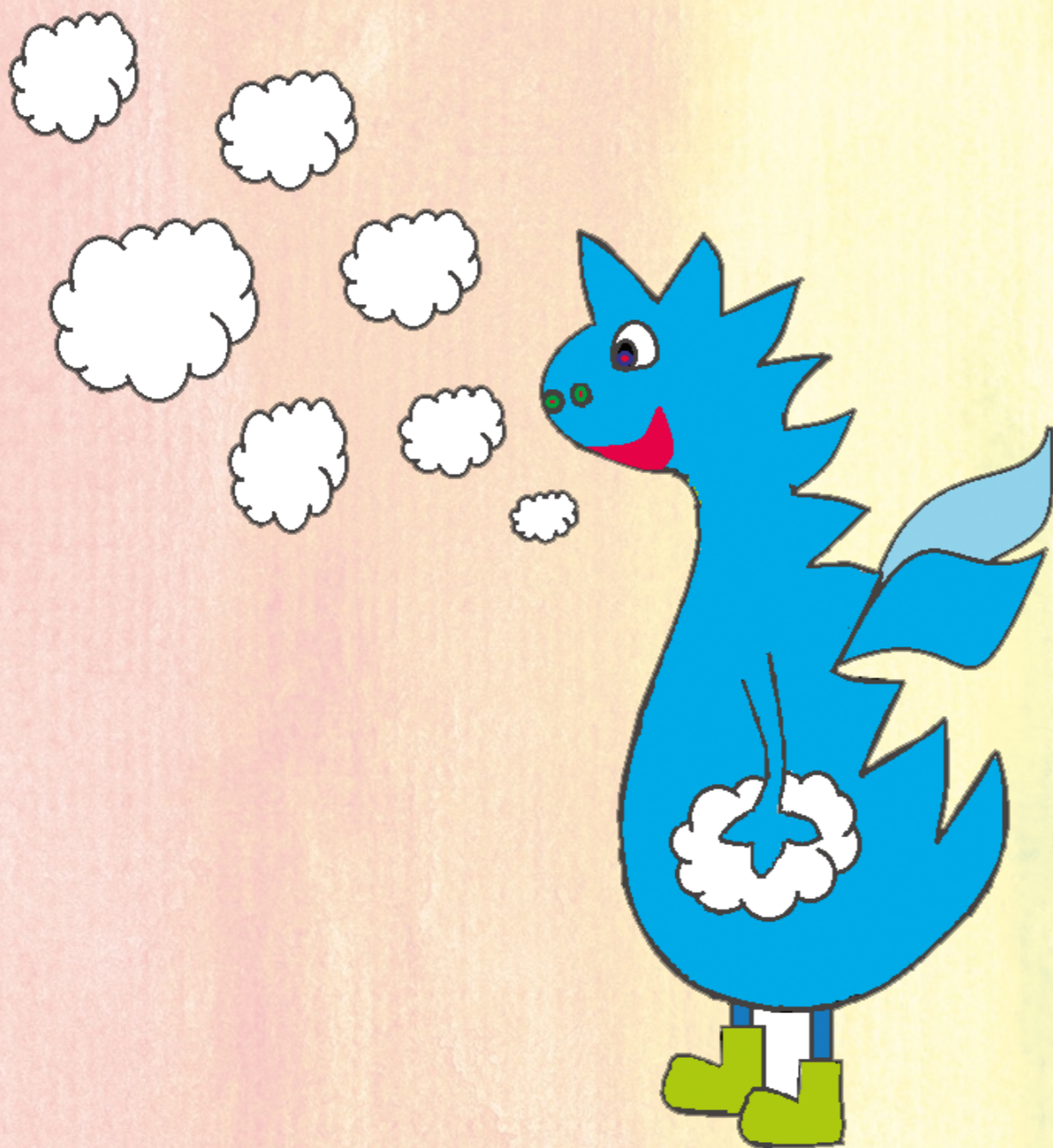
nam. Och, och, och. czy to jest smok, czy smog. Och, och, och, czy to jest smok, czy smog.

rytmizacja tekstu mówionego: Świe- zy o- ddech złap, w le- sie po- baw się, dbaj o czy- sty tlen, nie po- dda- waj się!

ALARM SMOGOWY! PORADY SMOKA ZIEJKA

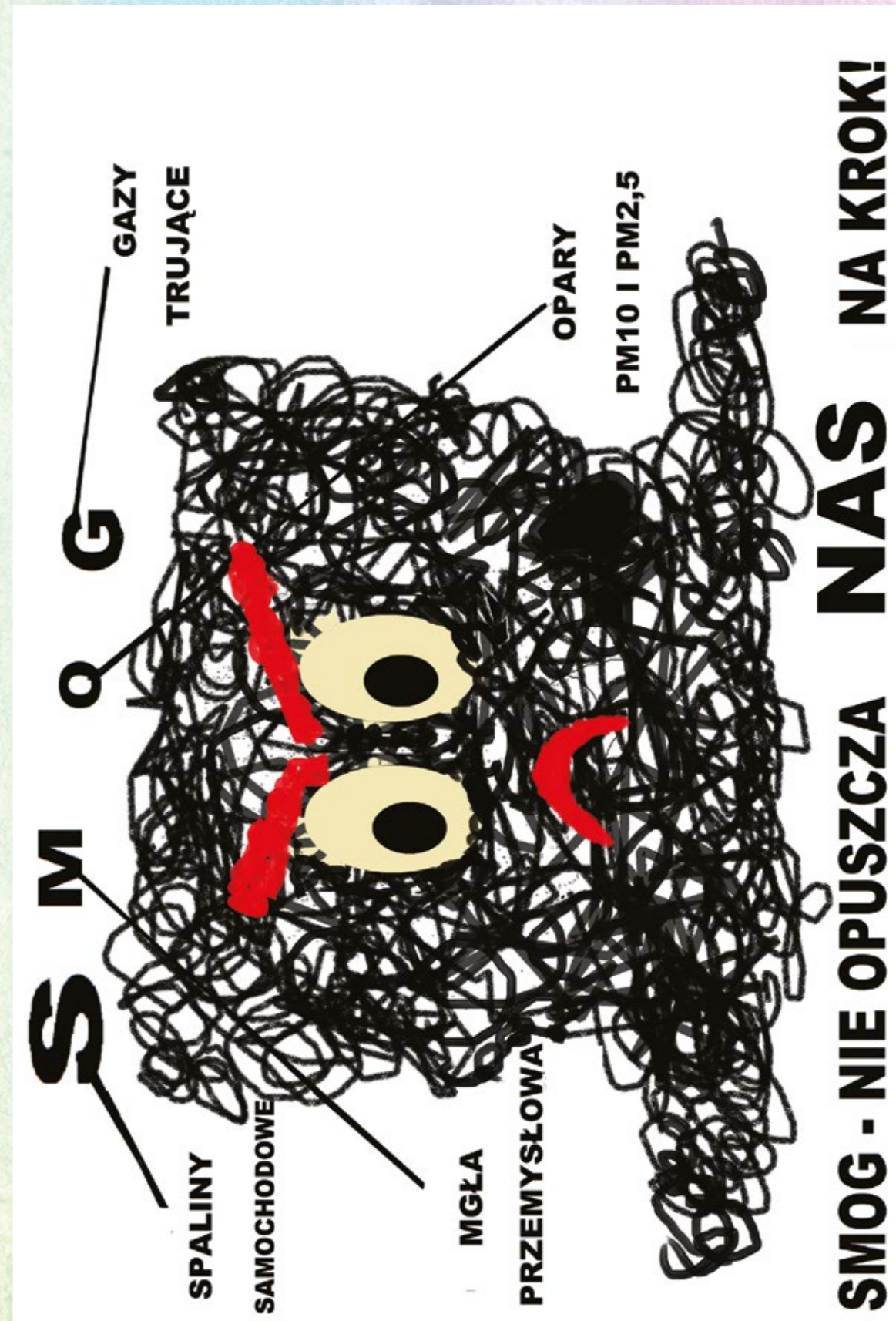
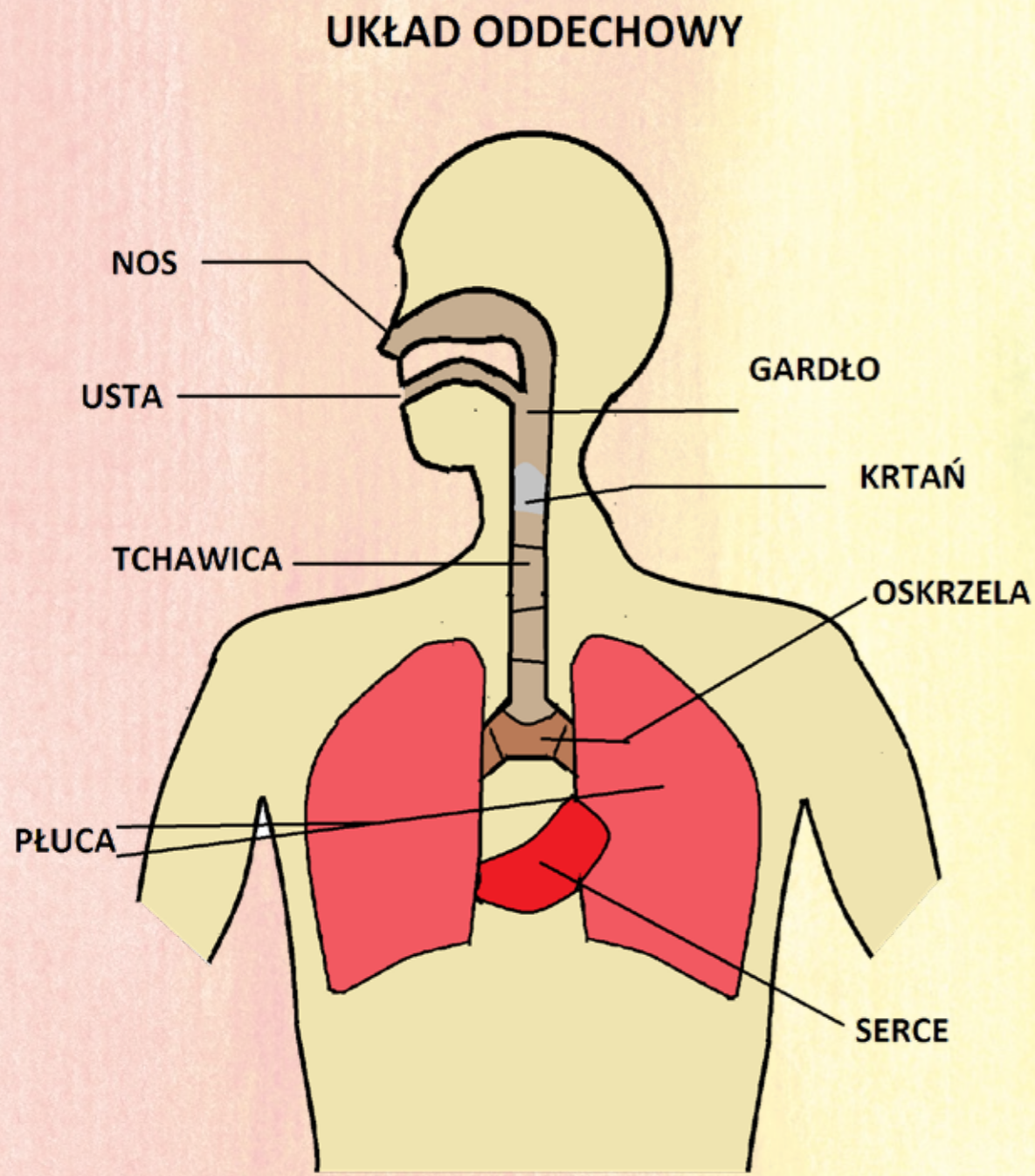
1. Pozostajemy w domu, koniecznie zamknijmy okna, zmniejszając stężenie trujących substancji o ponad połowę!
2. Zakładajmy maseczkę, gdy wychodzimy z domu. Pamiętajmy, tylko tę z filtrami HEPA i filtrem na zanieczyszczenia chemiczne!
3. Przestrzegajmy bezwzględnie zasad nie palenia śmieci ani rozpalania domowego kominka.
4. Zmieniajmy środek transportu na mniej szkodliwy dla zdrowia.
5. Unikajmy ruchliwych ulic.
6. Wyjedźmy najlepiej za miasto, do lasu lub nad morze.

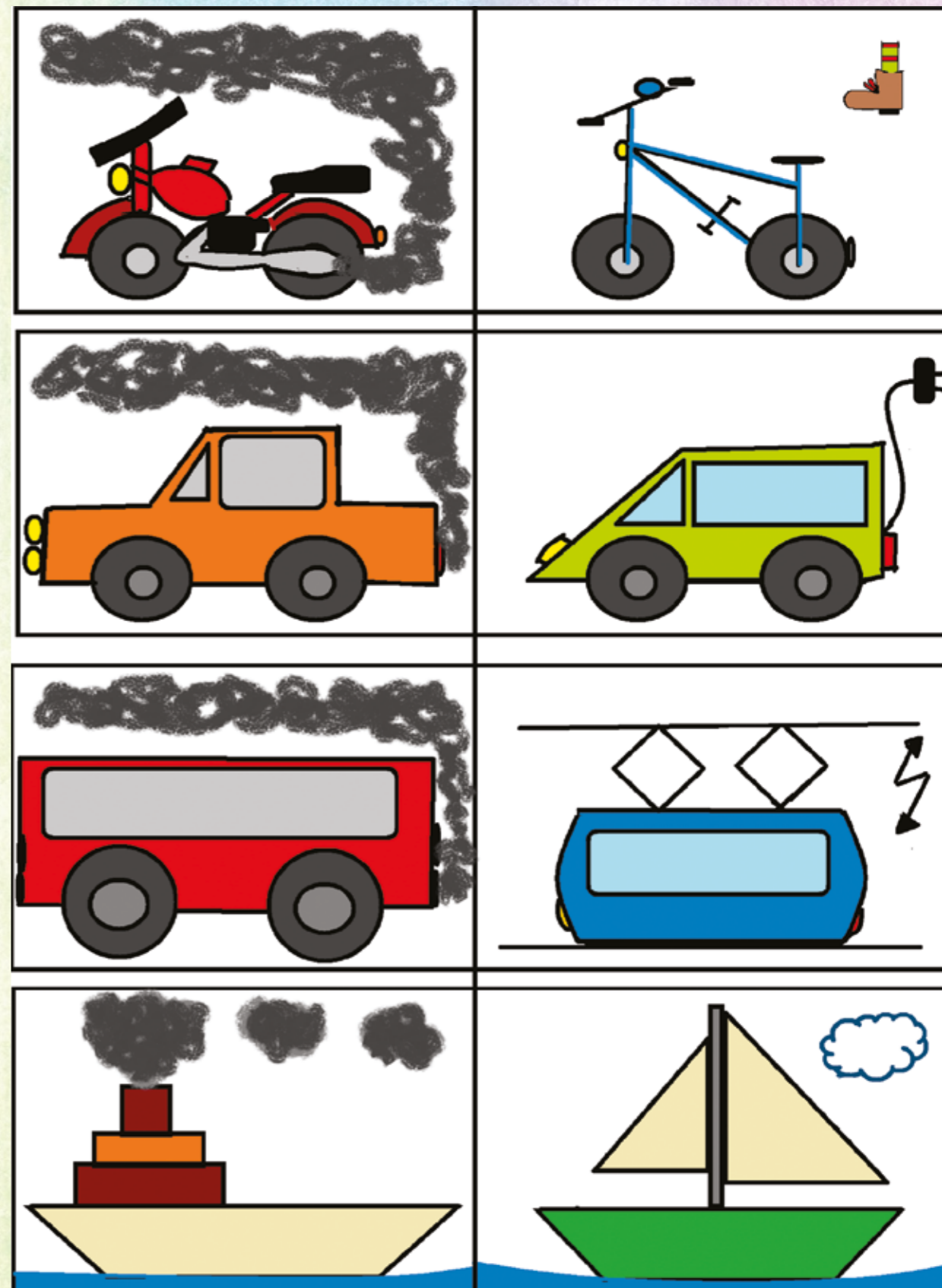
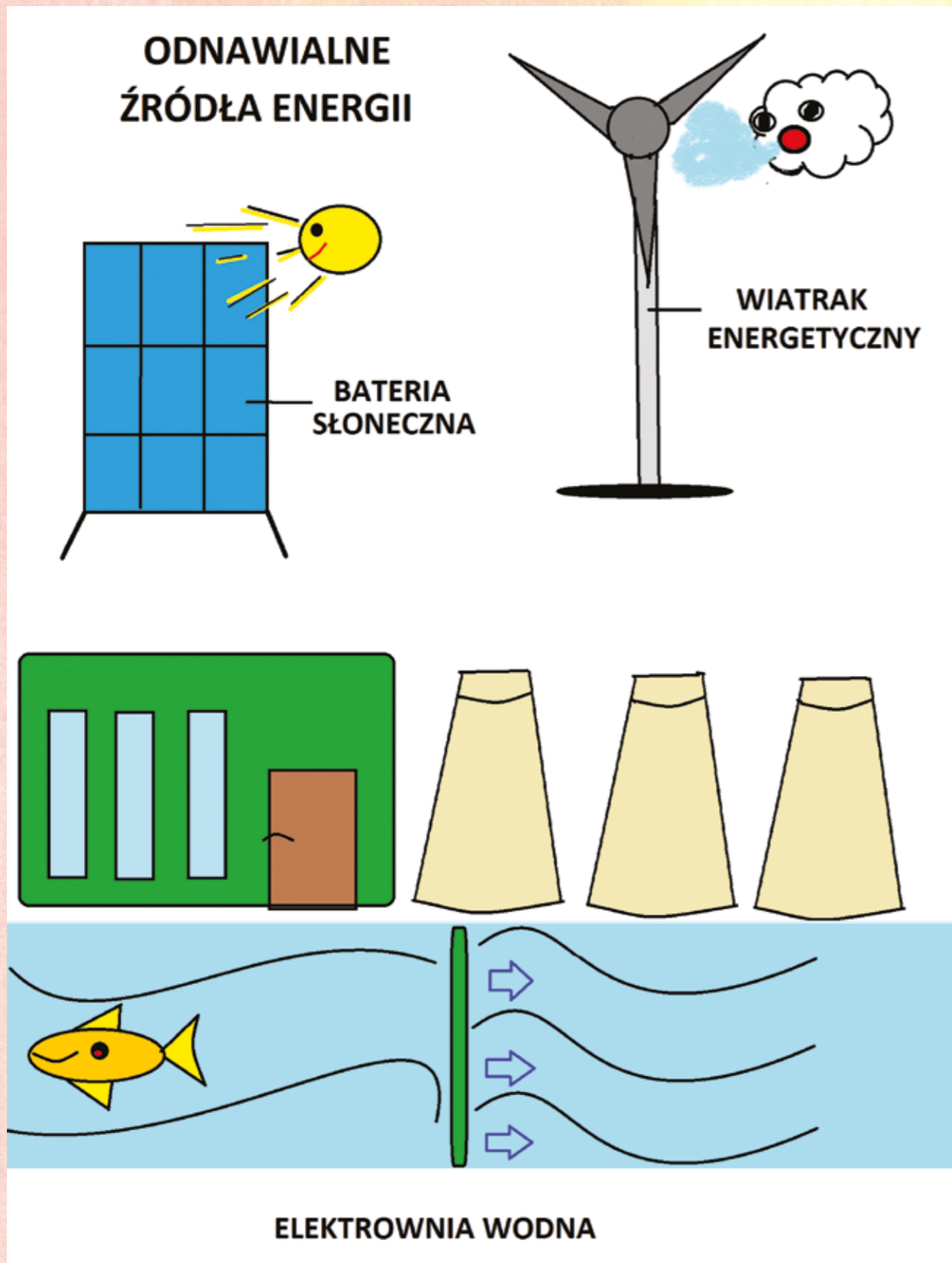

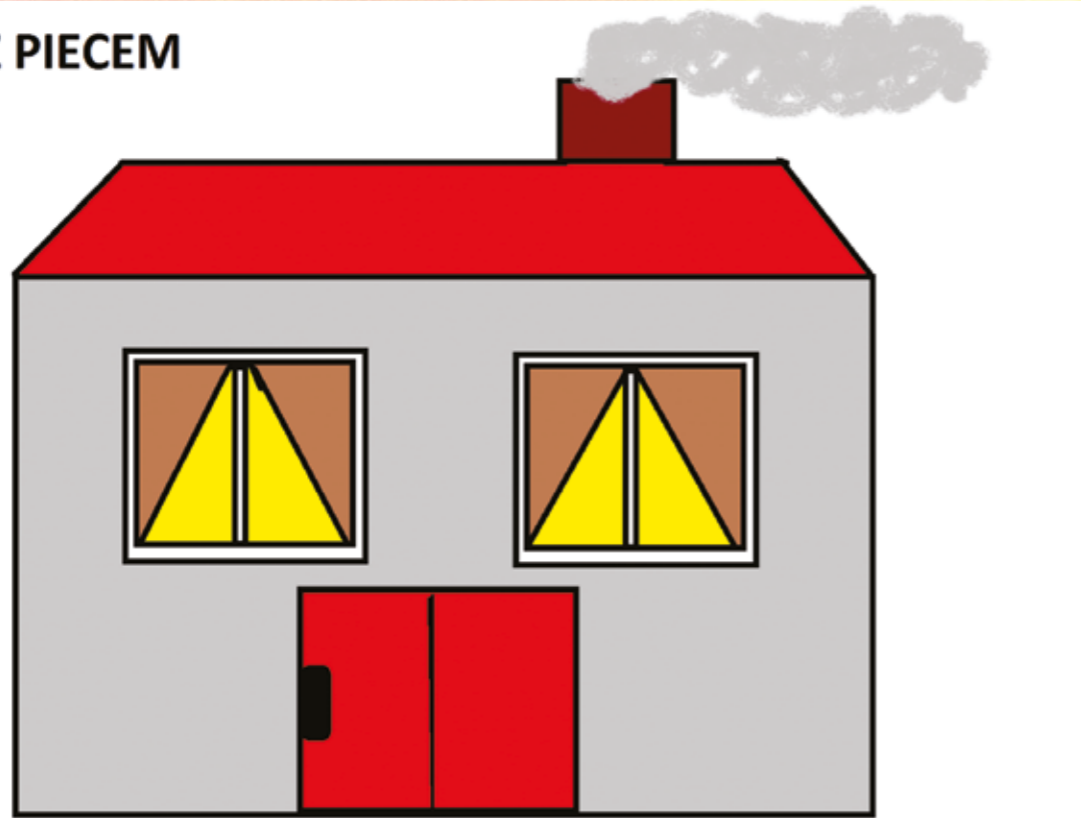
SMOK
DYMEK

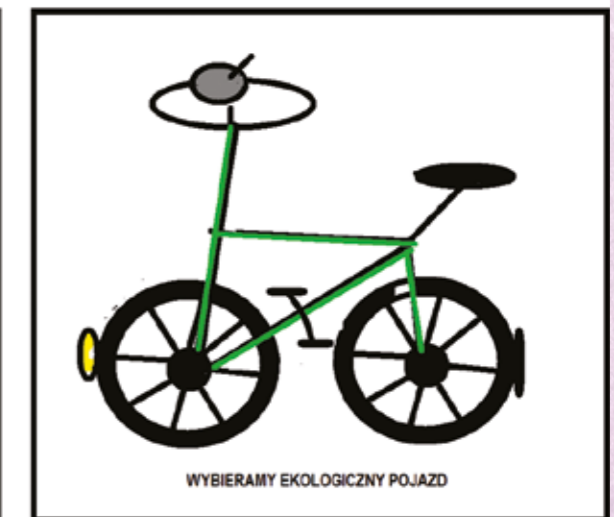
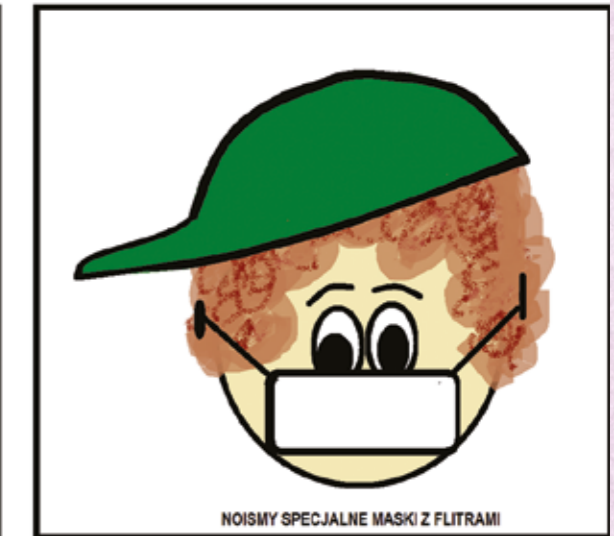
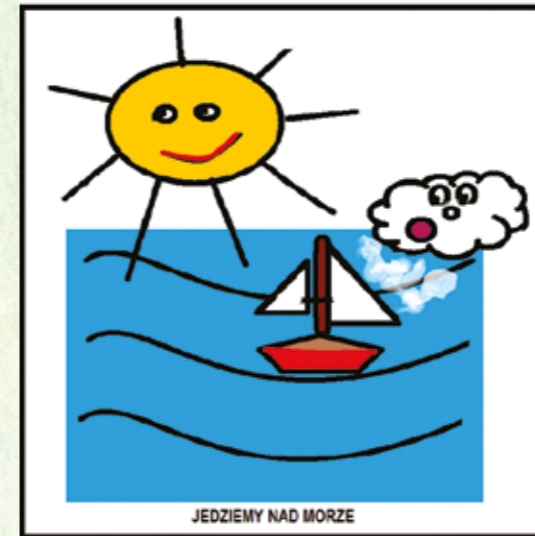
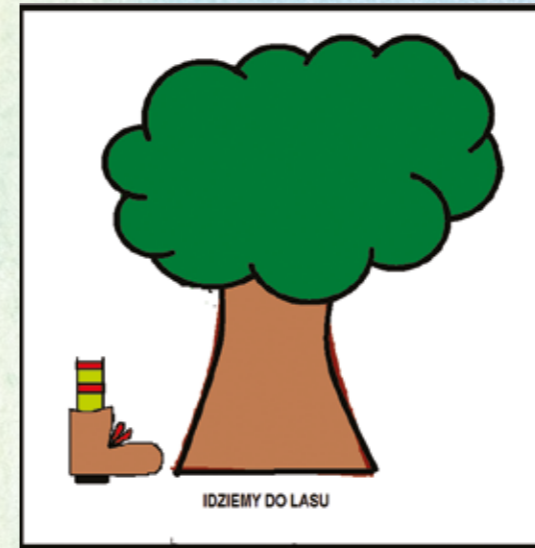

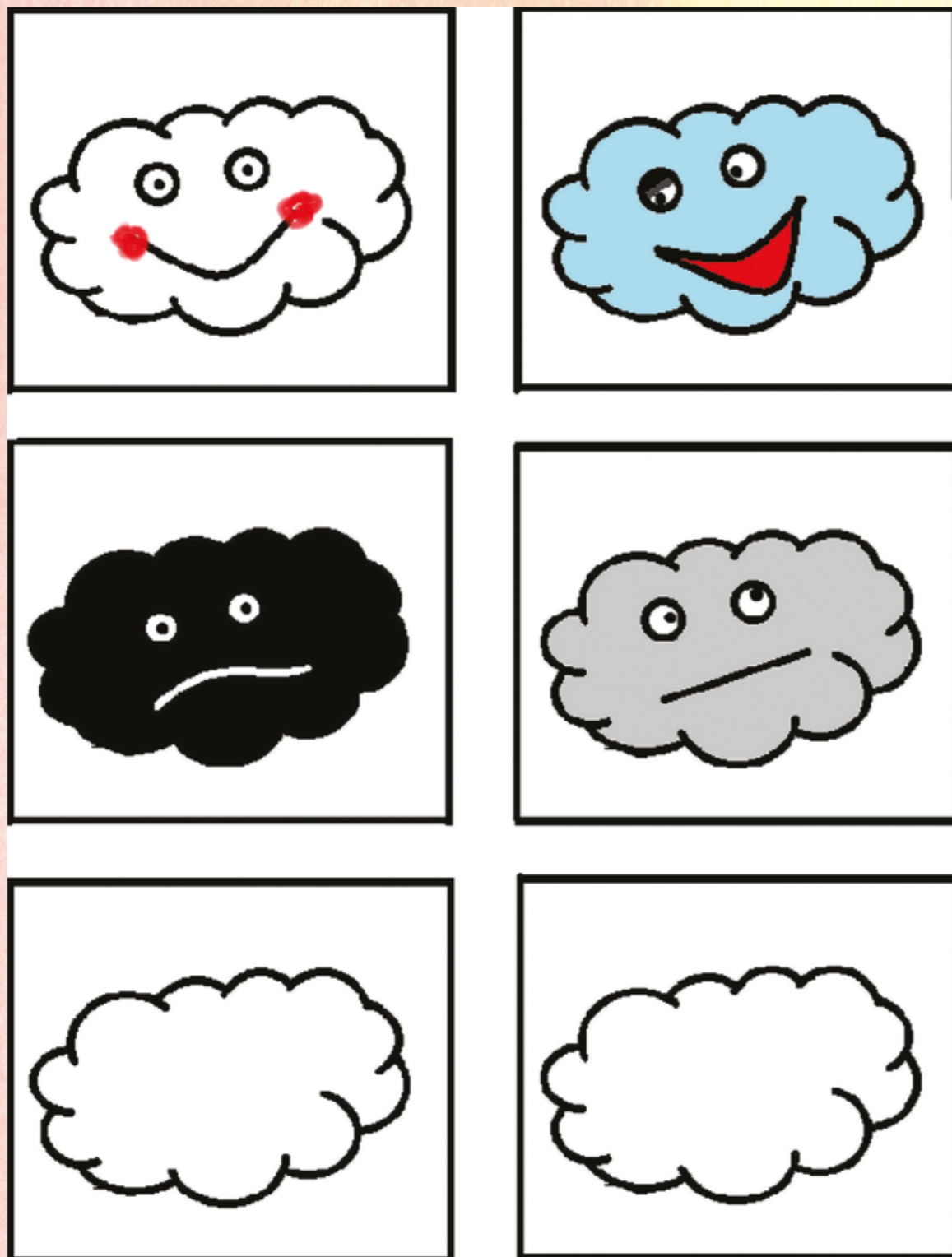

DOM Z PIECEM

DOM PASYWNY

Struktura zbioru

Pomoce i materiały dydaktyczne podzielone są na trzy części.

1. Pierwsza część dotyczy realizacji obowiązkowych scenariuszy zajęć w grupach dzieci 5-7-letnich (przedszkolaków i uczniów klas pierwszych) oraz dodatkowych scenariuszy zajęć otwartych.
2. Druga część zawiera ankiety dla nauczycieli i rodziców.
3. Trzecia część zawiera pomoce dydaktyczne do scenariuszy zajęć:
  - literacko-muzyczne (opowiadanie, wiersz, inscenizacja, piosenka, porady),
  - obrazkowe (ilustracje, rysunki porównawcze, symbole, emblematy, plakat).

Spis pomocy dydaktycznych

I Scenariusze zajęć

1. Scenariusze zajęć w grupie 5-7-latków	5
1. Scenariusz nr 1 „Czym oddychamy?	5
· Scenariusz nr 2 „Co to jest smog?”	7
· Scenariusz nr 3 „Smog jest trujący!”	9
· Scenariusz nr 4 „Pogromcy smogu.”	11
· Scenariusz nr 5 „Na alarm smogowy!”	13
2. Scenariusze zajęć otwartych - propozycje	16
· „Strażnicy czystego powietrza”	
- scenariusz zajęcia dla rodziców	16
· „Co wiem o smogu?” - scenariusz konkursu wiedzy	18

II Ankiety

1. Ankieta dla rodziców	21
2. Ankieta dla nauczycieli	22

III Materiały literacko-muzyczne i obrazkowe do scenariuszy zajęć - ZAŁĄCZNIKI

Materiały literacko-muzyczne

Zał. nr 1 - Opowiadanie „Mój bohater smok”	23
- Inscenizacja - „Strażnicy czystego powietrza”	24
Zał. nr 2 - Wiersz „Apel do smogowiczów”	25
Zał. nr 3 - Piosenka „O smoku Ziejku”	26
Zał. nr 4 - Zapis nutowy do piosenki „Czy to SmoK, czy SmoG?”	27
Zał. nr 5 - Porady smoka Ziejka „Alarm smogowy”	28

Materiały obrazkowe

Zał. nr 6 - Ilustracja smogu	29
Zał. nr 7 - Obrazek z postacią smoka Ziejka	30
Zał. nr 8 - Obrazek z postacią smoka Dymka	31
Zał. nr 9 - Obrazek poglądowy układu oddechowego człowieka	32
Zał. nr 10 - Plakat antysmogowy	33
Zał. nr 11 - Obrazek poglądowy z odnawialnymi źródłami energii	34
Zał. nr 12 - Obrazek z pojazdami ekologicznymi i tradycyjnymi	35
Zał. nr 13 - Obrazek porównawczy domu ekologicznego i tradycyjnego	36
Zał. nr 14 - Piktogramy - zasady antysmogowicza	37
Zał. nr 15 - Emblematy chmurek - do ewaluacji zajęć	38